

рію для оцінки. Це може бути один простий критерій (наприклад, прибуток, збиток, собівартість) або деякий узагальнений показник на основі одночасного врахування декількох критеріальних показників зважених на ваговий коефіцієнт залежно від важливості їхнього впливу.

Література:

1. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера : [навч. посіб.]. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К. : ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.
2. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера : [навч. посіб. для студ. екон. вузів.] / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – К. : «Кондор», 2002. – 518 с.
3. Эмануэль А. Албука АВС-анализа / А. Эмануэль. // Маркетолог. – 2006. - № 8. – С. 14 – 22.
4. Скороходов В. А. Автоматизоване робоче місце менеджера : [навч. посіб.]. / В. А. Скороходов, І. М. Худякова. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 416 с.

УДК 339.138 : 338.43

ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРИСТИК МОЛОКОТОВАРНОГО ПОТОКУ СІЛЬГОСППІДПРИЄМСТВ

Сердюк Т.М., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті на основі методики комплексної інтегральної оцінки досліджено вплив характеристик молокоотоварного потоку на становище сільгосппідприємств-постачальників. Встановлено вагомість співпраці з ними за співвідношенням ціни і вартості молока.

The article examines the influence of characteristics of milk-commodity flow on the position of agricultural enterprises-suppliers based on the method of comprehensive integral assessment. The importance of cooperation with them is determined on the ratio of the price and the cost of milk.

Постановка проблеми. Ринок молока від сільгосппідприємств характеризується великою кількістю дрібних виробників, що поступово відмовляються від виробництва молока [4, с. 40], та подальшою тенденцією до нарощення частки ринку крупними аграрними компаніями [2, с. 6, 8]. Тому для молокопереробного підприємства існує необхідність у науково-обґрунтованому підході до розподілу постачальників відповідно до характеристик молокоотоварного потоку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методику комплексної інтегральної оцінки об'єктів маркетингу, при дослідженні конкурентоспроможності системи комунікацій, застосовано у роботах В.В. Добрянської, Н.І. Яловеги, В.В. Стеценка [1; 3; 5].

Постановка завдання. Дослідити результативність співпраці з сільгосппідприємствами-постачальниками молока на основі характеристик молокоотоварного потоку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методика комплексної інтегральної оцінки об'єктів маркетингу [1, 86-88] складається з дев'яти етапів:

1. Визначення сукупності однотипних об'єктів, для яких необхідна комплексна оцінка. Це сільгосппідприємства-постачальники сировини молокопереробного підприємства (Філія «Охтирський сиркомбінат» ПП Рось).

2. Добір характеристик молокотоварного потоку. Дослідження проведемо за обсягами та якісними характеристиками поставленого молока, відстанню від переробного підприємства.

3. Визначення числових значень кожної характеристики по кожному з об'єктів. Використаємо дані звітів про приймання сировини Філії «Охтирський сиркомбінат» ПП Рось за листопад 2010 року.

4. Перетворення елементів вихідної матриці (порівняно з ідеальною моделлю) відносно значення характеристики, яке є кращим (табл. 1).

а) відносно мінімального:

$$\overline{X_{ij}} = \frac{X_{ij}(\min)}{X_{ij}}$$

б) відносно максимального:

$$\overline{X_{ij}} = \frac{X_{ij}}{X_{ij}(\max)}$$

де i – об'єкти, що досліджуються;

j – характеристики молокотоварного потоку об'єктів.

Таблиця 1

Приведені показники молокотоварних потоків сільгосппідприємств ($|X_{ij}|$)

Характеристика Сільгосппідприємство	Обсяг	Частка жиру	Частка білку	Кислотність	Щільність	Відстань
	1	2	3	4	5	6
1. ПСП «Жовтневе»	0,031	0,947	0,974	0,889	0,9990	0,545
2. ЗАТ «Сад»	0,117	0,955	0,980	0,889	0,9990	1,000
3. АФ «Лан-СК»	0,044	0,975	0,974	0,889	0,9990	0,364
4. СЗАТ «Маяк»	0,319	0,879	0,980	0,941	0,9990	0,343
5. СТОВ «Вікторія»	0,235	0,812	0,980	0,941	0,9990	0,240
6. ТОВ «Родіна»	0,271	0,899	0,974	0,889	0,9990	0,203
7. ФГ «Альфа»	0,091	0,985	0,977	0,889	0,9987	0,164
8. СТОВ «Перше Травня»	0,076	0,915	0,971	0,889	0,9990	0,160
9. ФГ «Хвостенко»	0,036	0,847	0,974	0,889	0,9990	0,316
10. СВК «Батьківщина»	1,000	0,887	0,977	0,889	0,9990	0,375
11. ДПДГ «Кутузівка»	0,361	0,952	0,980	0,889	0,9990	0,103
12. ПСП «Молнія-1»	0,015	0,937	0,974	0,889	0,9988	0,077
13. ДПДГ «Червона хвиля»	0,019	0,915	0,974	0,889	0,9990	0,070
14. ПСП «Шевченко»	0,037	0,884	0,974	0,889	0,9986	0,072
15. ПСП «Виселок»	0,143	1,000	0,980	0,889	0,9990	0,055
16. ПП «Мечніково»	0,230	0,882	0,974	0,889	0,9986	0,054
17. ПСП «Родіна»	0,768	0,947	0,980	0,941	1,0000	0,056
18. ЗАО «АФ 8 Березня»	0,229	0,869	0,974	0,941	0,9995	0,060
19. СК «Восток»	0,755	0,942	1,000	1,000	0,9995	0,059
Сума	4,777	17,430	18,572	17,209	18,982	4,316

Джерело: власні розрахунки

5. Оцінка внутрішньої (функціональної) значимості характеристик молокоотоварного потоку на основі методу ентропії. На основі загальної суми кожного стовпця матриці $|\overline{X}_{ij}|$ визначаємо частки кожної характеристики у загальній сумі (табл. 2) за формулою:

$$P_{ij} = \frac{\overline{X}_{ij}}{\sum_{i=1}^n \overline{X}_{ij}}.$$

Таблиця 2

Частки характеристик молокоотоварного потоку у сумі по стовпцях ($|P_{ij}|$)

Характеристика Сільгосппідприємство	1	2	3	4	5	6
1. ПСП «Жовтнєве»	0,006	0,054	0,052	0,052	0,0526	0,126
2. ЗАТ «Сад»	0,024	0,055	0,053	0,052	0,0526	0,232
3. АФ «Лан-СК»	0,009	0,056	0,052	0,052	0,0526	0,084
...						
19. СК «Восток»	0,158	0,054	0,054	0,058	0,0527	0,014

Джерело: власні розрахунки

Визначимо рівень впорядкованості (значення ентропії) для кожного стовпця матриці внутрішню (функціональну) значимість та її приведену величину (табл. 3).

Таблиця 3

Значення ентропії та внутрішня (функціональна) значимість характеристик молокоотоварного потоку

Характеристика Показники	1	2	3	4	5	6
Значення ентропії $E_j = -\frac{1}{\ln N} \sum_{i=1}^n (P_{ij} \cdot \ln P_{ij})$	0,755	0,946	0,947	0,948	0,947	0,834
Внутрішня значимість $d_j = 1 - E_j$	0,245	0,054	0,053	0,052	0,053	0,166
Приведена величина внутрішньої значимості $\overline{d}_j = d_j / \sum_{j=1}^m E_j$	0,393	0,087	0,085	0,084	0,085	0,266

Джерело: власні розрахунки

6. Побудова матриці попарних порівнянь (табл. 4), на основі якої визначається зовнішня (суб'єктивна) значимість характеристик молокоотоварного потоку обраних сільгосппідприємств (табл. 5).

Таблиця 4

Матриця попарних порівнянь характеристик молокоотоварного потоку

Характеристика Показники	1	2	3	4	5	6	У
Обсяг	х	3	3	3	3	3	15
Частка жиру	1	х	3	3	3	1	11
Частка білку	1	1	х	3	2	1	8
Кислотність	1	1	1	х	1	1	5
Щільність	1	1	2	3	х	1	8
Відстань	1	3	3	3	3	х	13

Джерело: власні розрахунки

7. Визначення узагальненої значимості характеристик молокоотоварного потоку та її приведеної величини (табл. 5).

Таблиця 5

Зовнішня (суб'єктивна) та узагальнена значимість характеристик молокоотоварного потоку

Характеристика Показники	1	2	3	4	5	6
Зовнішня значимість $\bar{q}_j = \sum_{j=1}^m \left/ \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m \right.$	0,250	0,183	0,133	0,083	0,133	0,217
Узагальнена значимість $k_j = \frac{(\bar{d}_j \cdot \bar{q}_j)}{(\bar{d}_j + \bar{q}_j)}$	0,153	0,059	0,052	0,042	0,052	0,119
Приведена величина узагальненої значимості $\bar{k}_j = k_j \left/ \sum_{j=1}^m k_j \right.$	0,321	0,124	0,109	0,088	0,108	0,251

Джерело: власні розрахунки

8. Визначення комплексної інтегральної оцінки молокоотоварного потоку досліджуваних сільгосппідприємств, з урахуванням значення ентропії (рівня впорядкованості) та внутрішньої (функціональної) значимості визначених характеристик за формулою:

$$Q_i = \sum_{j=1}^m (\bar{k}_i \cdot \bar{X}_{ij})$$

Доповнимо дослідження встановленням результативності співпраці на основі співвідношення ціни і вартості молока (табл. 6). Як порівняльну вартість молока приймемо показник комплексної інтегральної оцінки.

Комплексна інтегральна оцінка молокоотоварного потоку від кожного з постачальників визначає ступінь досягнення найкращих його характеристик. Співвідношення ціни молока та комплексної інтегральної оцінки молокоотоварного потоку постачальника визначає рівень оплаченості його вартості, що варто враховувати при коригуванні цін.

Співпраця з лідерами по комплексній інтегральній оцінці та співвідношенню ціна / порівняльна вартість є вигідною для молокопереробного під-

приємства. Воно отримує молокотоварний потік з кращими характеристиками за найменших питомих витрат. Також підприємство має можливість додаткового цінового стимулювання цих сільгосппідприємств.

Таблиця 6

Комплексні інтегральні оцінки молокотоварних потоків та вагомість співпраці з досліджуваними сільгосппідприємствами

Показники Сільгосппідприємство	Внесок характеристик у інтегральну оцінку молокотоварного потоку						Комплексна інтегральна оцінка (порівняльна вартість)	Ціна натурального молока, грн/кг	Співвідношення ціна / порівняльна вартість
	1	2	3	4	5	6			
1. ПСП «Жовтневе»	0,010	0,118	0,106	0,078	0,1084	0,137	0,556	3,53	6,35
2. ЗАТ «Сад»	0,037	0,118	0,107	0,078	0,1084	0,251	0,699	3,89	5,56
3. АФ «Лан-СК»	0,014	0,121	0,106	0,078	0,1084	0,091	0,518	3,41	6,58
4. СЗАТ «Маяк»	0,102	0,109	0,107	0,082	0,1084	0,086	0,595	3,89	6,54
5. СТОВ «Вікторія»	0,075	0,101	0,107	0,082	0,1084	0,060	0,533	3,76	7,05
6. ТОВ «Родіна»	0,087	0,112	0,106	0,078	0,1084	0,051	0,542	3,76	6,94
7. ФГ «Альфа»	0,029	0,122	0,106	0,078	0,1084	0,041	0,485	3,86	7,96
8. СТОВ «Перше Травня»	0,024	0,114	0,105	0,078	0,1084	0,040	0,470	3,94	8,39
9. ФГ «Хвостенко»	0,012	0,105	0,106	0,078	0,1084	0,079	0,488	3,6	7,38
10. СВК «Батьківщина»	0,321	0,110	0,106	0,078	0,1084	0,094	0,817	3,38	4,14
11. ДПДГ «Кутузівка»	0,116	0,118	0,107	0,078	0,1084	0,026	0,553	3,85	6,97
12. ПСП «Молнія-1»	0,005	0,116	0,106	0,078	0,1084	0,019	0,432	4,22	9,76
13. ДПДГ «Червона хвиля»	0,006	0,114	0,106	0,078	0,1084	0,017	0,429	3,54	8,25
14. ПСП «Шевченко»	0,012	0,110	0,106	0,078	0,1083	0,018	0,432	4,1	9,50
15. ПСП «Виселок»	0,046	0,124	0,107	0,078	0,1084	0,014	0,476	3,46	7,26
16. ПП «Мечніково»	0,074	0,109	0,106	0,078	0,1083	0,013	0,489	4,27	8,74
17. ПСП «Родіна»	0,246	0,118	0,107	0,082	0,1085	0,014	0,675	4,2	6,22
18. ЗАО «АФ 8 Березня»	0,074	0,108	0,106	0,082	0,1084	0,015	0,493	4,01	8,13
19. СК «Восток»	0,242	0,117	0,109	0,088	0,1084	0,015	0,679	4,24	6,25
Сума	1,531	2,163	2,018	1,508	2,059	1,082	10,361	-	-
Середнє значення	0,081	0,114	0,106	0,079	0,108	0,057	0,545	3,84	7,26

Умовні позначення: 0,817 та 0,429 – відповідно лідери та аутсайди по комплексній інтегральній оцінці; 4,14 та 9,76 – відповідно лідери та аутсайди по співвідношенню ціна/вартість.

Джерело: власні розрахунки

Порівняно високі показники співвідношенню ціна / порівняльна вартість для аутсайдерів є результатом дефіциту молока на ринку та цінового стимулювання сільгосппідприємств, що розвиваються.

Середнє значення внеску кожної характеристики доцільно прийняти за межу при аналізі досягнення сільгосппідприємством оптимальних властивостей молокоотоварного потоку. Також середні значення у розрізі характеристик та загалом по комплексній інтегральній оцінці можна застосовувати при порівняльному аналізі надходження молока від різного роду постачальників, сировинних зон підприємств, регіонів, областей.

Висновки. Встановлено ступінь досягнення сільгосппідприємствами найкращих характеристик молокоотоварного потоку на основі його комплексної інтегральної оцінки та рівень оплаченості його вартості.

У подальших дослідженнях планується врахувати вплив зміни характеристик молокоотоварного потоку, їх вагомості та загалом комплексної інтегральної оцінки на закупівельні ціни на молоко для кожного сільгосппідприємства.

Література:

1. Добрянська В.В. Математичні моделі прийняття управлінських рішень у маркетингу. Методика комплексної (інтегральної) оцінки об'єктів маркетингу / В.В. Добрянська // Управленческие аспекты повышения национальной конкурентоспособности: междунар. науч.-практ. конф., (Симферополь, 4-7 октября 2007 р.). – Симферополь : Крымский институт бизнеса, 2007. – С. 86-88.
2. Ільєнко І. Ринок молока в Україні: актуальний зріз [Електронний ресурс] / І. Ільєнко // Семинар в рамках проекту «АгроЕфективність Молоко» (м. Ічня, 24.03.2011 р.). – К. : УКАБ, 2011. – Режим доступу : http://www.agriefficiency.kiev.ua/upload/file/Rinok_moloka_v_Ukraine_24.03.pdf.
3. Стеценко В.В. Дослідження конкурентоспроможності системи маркетингових комунікацій на підприємствах споживчої кооперації України [Електронний ресурс] / В.В. Стеценко // Режим доступу : http://www.rusnauka.com/27_NII_2010/Economics/71712.doc.htm.
4. Тваринництво України. Статистичний збірник / За ред. Ю.М. Остапчука // Державний комітет статистики України. – К. : 2011. – 202 с.
5. Яловега Н.І. Методика оптимального поєднання комунікаційних інструментів у діяльності підприємств споживчої кооперації України [Електронний ресурс] // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Наука и образование-2008» – Софія: «Бял ГРАД-БГ» ООД. – 2008. – С. 59-62. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Economics/25481.doc.htm.

УДК 338.434:631.11

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Снітко Ю.М., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто проблеми дослідження оцінки ефективності управління економічною та фінансовою безпекою сільськогосподарських підприємств. Показано розрахунок комплексного показника економічної безпеки та інтегрального показника фінансової безпеки підприємств. Сформульовано пропозиції щодо оцінки ефективності менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств.